

Svineafgiftsfonden

Ansøgning om tilskud i 2018

A. Projektets titel

Værdiskabelse i dansk svineproduktion gennem øget fokus på dyrevelfærd
- muligheder for at udvikle lønsom indendørs produktion af svinekød med særlig fokus på dyrevelfærd

---

B. Sammendrag af projektets formål og indhold (maksimalt 10 linjer)

Formålet med projektet er at undersøge mulighederne for at udvikle dansk indendørs produktion af svinekød, som sælges med et dyrevelfærdsmærke. Med udgangspunkt i eksisterende dyrevelfærdsmærkningsordninger på svinekød fokuseres på, at produktionen skal være lønsom for landmænd og slagterier, og at den skal imødekomme efterspørgslen hos forbrugere og detailkæder i Danmark og på nærmarkederne Sverige og Tyskland. Ved at kombinere økonomiske og sociologiske analysetilgange med teorier omkring markedspraksis, analyseres detailkæders holdninger og praksis i forhold til at markedsføre mellemprodukter af velfærdssvinekød, betalingsviljer fra forbrugere i de tre lande samt danske svineproducenters og slagteriernes omkostninger ved og incitamenter til at efterkomme øgede dyrevelfærdskrav. Herigennem dannes et samlet billede af muligheder og barrierer for, at dansk svineproduktion skaber værditilvækst gennem svinekødsprodukter baseret på indendørs produktion, hvor der er taget særligt hensyn til dyrevelfærd.

C. Det ansøgte tilskud i 2018

Der søges om **1037 t.kr.** svarende til **85 pct.** af projektets samlede tilskudsgrundlag i 2018.

der søges om ca. 922 t.kr. i 2019

D. Projektejer/ansøger

Navn	Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi, Københavns Universitet
Adresse	Rolighedsvej 25, 1958 Frederiksberg
Hjemmeside	http://ifro.ku.dk/
Telefon og mail	Telefon +45 35 33 68 00 og mail ifro@ifro.ku.dk
CVR-nummer	29 97 98 12

E. projektleder

Navn	Peter Sandøe
Telefon og mail	Telefon +45 35 33 30 59 og mail pes@ifro.ku.dk

---

F. Kort om ansøger

Juridisk enhed	Københavns Universitet
Etableringsår	Grundlagt i 1479
Årsværk	9.763
Omsætning	8.441.380.000 kr. i 2016
Soliditetsgrad	28,65 %

G. Ansøgers pengeinstitut og kontonr:

Danske Bank
Reg. nr.: 0216
Konto nr.: 4069044336
Overførsel bedes mærket med projektitel

H. Dato samt navn og titel på organisationsansvarlig

Dato: 24/08/2017   **Titel og navn:** Jesper Levring Andersen

Administrationschef

---

1. OM PROJEKTET

1.1 Projektet i forhold til fondens strategi

Markér hvilket indsatsområde i fondens strategi, projektet hører under. Hvis projektet hører under flere indsatsområder, angives det primære indsatsområde.

Marker ét felt

☐	Bæredygtighed
☒	Dyrevelfærd og –sundhed
☐	Sundhed og fødevarer sikkerhed
☐	Produktivitet
☐	Markedsadgang

1.2 Projektets produktionsform

Af hensyn til efterfølgende statistik angiv venligst, hvilken produktionsform projektet henvender sig til.

Marker ét felt

☐	I højere grad den konventionelle end den økologiske sektor
☐	I højere grad den økologiske end den konventionelle sektor
☐	Både den konventionelle og den økologiske sektor
☒	Udelukkende den konventionelle sektor
☐	Udelukkende den økologiske sektor

1.3 Hjemmel for projektet

Fondens midler skal anvendes i overensstemmelse med EU's statsstøtteregler. Dette vil primært blive vurderet med udgangspunkt i aktivitetsbekendtgørelsen, jf. bekendtgørelse nr. 977 af 28. august 2015 om støtte til fordel for primærlandbrugsproduktion omfattet af EU statsstøtteregler og finansieret af jordbrugets promille- og produktionsafgiftsfonde m.v.

De nedenfor nævnte kapitler er fra aktivitetsbekendtgørelsen.

Marker ét felt

☐	Kapitel 2: Støtte til videnoverførsel og informationsaktioner samt rådgivning
☒	Kapitel 3: Støtte til forskning og udvikling
☐	Kapitel 4: Støtte til afsætningsfremme
☐	Kapitel 5: Støtte sygdomsforebyggelse og -bekæmpelse ifm. med dyresygdomme og skadegørere
☐	Andet:

Særligt vedrørende projekter med hjemmel i kapitel 3 om støtte til forskning og udvikling

☒	På vegne af ansøger erklærer jeg, at ansøger opfylder kravene til at være en offentlig eller privat forsknings- og vidensformidlingsorganisation.
-

2. PROJEKTBEKRIVELSE

2.1 Projektperiode

Når der er tale om en etårigt indsats angives projektperioden til januar 2018 til december 2018. Er der tale om en indsats, som strækker sig over flere bevillingsår, anføres den samlede forventede projektperiode.

Start: januar 2018

Afslutning: december 2019

2.2 Projektets baggrund og formål (10-20 linjer)

Formålet med projektet er at undersøge mulighederne for værdiskabelse gennem udvikling af indendørs produktion af svinekød med særlig fokus på dyrevelfærd. En undersøgelse fra Landbrug & Fødevarer (2017) viser, at mange danskere vægter dyrevelfærd højt, men at andre konkurrerende hensyn såsom smag og pris vejer tungt i købsøjeblikket. Endvidere nævnes, at lav prioritering af dyrevelfærd i købsøjeblikket kan bunde i manglende synlighed. Samtidig kan den væsentligt højere pris være en barriere for afsætning af high-end specialprodukter, hvor dyrevelfærden er synlig. I de seneste år er der derfor i Danmark og på flere andre vestlige markeder kommet øget fokus på at udvikle dyrevelfærdsprodukter inden for rammerne af indendørs svineproduktion (Christensen et al. 2014a). I Danmark er der således for nyligt indført to nye dyrevelfærds-mærker, som i modsætning til tidligere danske dyrevelfærds-mærker også indeholder produkter baseret på ren indendørs svineproduktion. Det ene er COOP's dyrevelfærdshjerte, og det andet er Fødevarerstyrelsens mærke Bedre Dyrevelfærd. I flere andre vesteuropæiske lande, bl.a. Tyskland, har der ligeledes inden for de seneste år været en række tiltag til nye dyrevelfærds-mærker, som anpriser forbedrede forhold for dyrene i indendørs produktion (Christensen et al. 2014b). Det er dog et åbent spørgsmål, hvordan forbrugerne vil modtage disse mærker, hvilke muligheder de skaber for svineproducenterne, og om der er mulighed for synergieffekter i forhold til afsætning af velfærdssvinekød på hhv. hjemmemarkedet og nærmarkederne. Værdiskabelsen afhænger af, hvad de forskellige typer af velfærdsforbedringer koster landmændene, hvor meget af grisen der kan sælges som velfærdssvinekød, hvad forbrugerne vil betale for, og hvad detailkæderne prioriterer. Disse spørgsmål undersøges med udgangspunkt i eksisterende dyrevelfærds-mærkningsordninger på svinekød. Projektet tager således som udgangspunkt, at produktionen skal være lønsom for landmænd og slagterier, og at den skal imødekomme efterspørgslen hos forbrugere og detailkæder i Danmark, Sverige og Tyskland.

2.3 Projektets aktiviteter (2 - 3 sider)

I projektet undersøges potentialer for at optimere markedsdrevne velfærdsforbedringer i indendørs produktion. Ved at kombinere økonomiske og sociologiske analysetilgange med teorier omkring markedspraksis analyseres detailkæders holdninger og praksis i forhold til at markedsføre velfærdssvinekød baseret på indendørs produktion samt betalingsviljer fra forbrugere i hhv. Danmark og nærmarkederne Sverige og Tyskland. Disse efterspørgselsfaktorer sammenholdes med eventuelle kontraktmæssige eller logistiske udfordringer samt øgede produktionsomkostninger for svineproducenter og dansk svineerhverv. Ved at samle disse tre typer af analyser (interessentanalyse af detailkæder, forbrugeranalyser og omkostningsanalyser) dannes et samlet billede af muligheder og barrierer for, at dansk svineproduktion øger markedsandele for særligt mærkede svinekødsprodukter, hvor der er taget større hensyn til dyrevelfærd i den indendørs produktion. Fokus på den indendørs produktion hænger sammen med en forventning om, at det her er muligt at øge dyrevelfærden til en overkommelig pris for forbrugerne, og at der er potentiale for, at dette kommer til at løfte velfærden for flere dyr. Der er således tale om initiativer, der skal supplere og ikke erstatte eksisterende initiativer inden for økologisk og konventionel produktion baseret på frilandssystemer. Et nyligt studie af danske forbrugeres betalingsvilje for løse søer og mere plads til slagtesvin fandt, at det er særdeles vigtigt at målrette tilbud til forskellige forbrugersegmenter. Studiet indikerede, at danske forbrugere er villige til at betale for, eksempelvis, at søer og slagtesvin får mere plads, og at søerne ikke er fikserede. Efterspørgslen efter svinekød med forbedrede indendørs forhold afhang dog ikke kun af merpris i forhold til standardproduktet, men også af merpris fra mellemproduktet op til fx økologi/friland (Denver et al. 2017).

Svineafgiftsfonden - ansøgning om tilskud i 2018

Projektet opdeles i følgende arbejdspakker: analyse af eksisterende mærkningsordninger for dyrevelfærd på svinekød (AP1), efterspørgselsanalyser rettet mod detailhandelen og relaterede interessenter (AP2) og mod forbrugerne (AP3) samt analyser af omkostninger og incitamenter for producenter og slagterier (AP4). Projektkoordinering samt sammentænkning og formidling af resultater er samlet i AP5.

AP1 (AP-leder: Tove Christensen). Velfærdsmærker for svinekødsprodukter i Danmark, Sverige og Tyskland – status og udviklingsmuligheder

I AP1 beskrives nuværende mærkningsordninger for svinekødsprodukter, hvor øget dyrevelfærd er det centrale element, i henholdsvis Danmark, Sverige og Tyskland. Der fokuseres bl.a. på at beskrive mærkekrav, udbredelse (i form af antal bedrifter, som producerer i henhold til mærkerne, og markedsandele på hjemmemarkedene), afsender (dvs. om mærkningsordningerne er statslige eller private, ejet af industrien eller supermarkedskæderne) og hvilke kontraktforhold/handelsaftaler, der knytter leverandører og aftagere sammen. Ligeledes undersøges historien bag mærkernes indførelse. Endelig fremlægges forskellige scenarier for udvikling på området. Der tages udgangspunkt i en rapport til Miljø- og Fødevarestyrelsen om eksisterende dyrevelfærdsmærker i seks europæiske lande (Christensen et al. 2014b), som udgjorde en del af beslutningsgrundlaget for etableringen af det statslige danske dyrevelfærdsmærke. Yderligere informationer om mærkningsordninger indhentes ved offentligt tilgængelige rapporter og hjemmesider. Desuden indsamles primærdata via interviews med repræsentanter for myndigheder, landbrugsorganisationer, detailhandel og dyrevelfærdsorganisationer, som har været involveret i mærkernes tilblivelse i de tre lande. I alt gennemføres i størrelsesorden 12 interviews. Interviewpersoner udvælges i samarbejde med projektets følgegruppe.

Aktiviteter i 2018: Litteraturstudie, udarbejdelse af interviewguides på hhv. dansk, svensk og tysk. Udvalgelse og gennemførelse af interviews. Notat om svinevelfærdsmærker i Danmark, Sverige og Tyskland, som indgår i den samlede analyse.

Ressourceforbrug: 5,5 måneder i 2018.

AP2 (AP-leder: Lars Esbjerg). Interessentanalyse i Danmark, Sverige og Tyskland

Formålet med denne arbejdspakke er at undersøge detailkæder og andre relevante interessenters syn på markedet for dyrevelfærd og forventninger til markedsudviklingen med særlig fokus på, hvordan disse ser på velfærdssvinekød baseret på indendørs svineproduktion. Der bygges videre på erfaringerne fra projektet "Markedsbaseret dyrevelfærd – løse søer" (Esbjerg & Pedersen 2014; Esbjerg, Pedersen & Hansen 2014). Fokus vil være på at analysere, hvordan markedet for dyrevelfærdsprodukter løbende formes og omformes gennem forskellige interessenters konkrete aktiviteter (Berndt & Boeckler 2009; Kjellberg & Helgesson 2007). Ved at anlægge et markedspraksisperspektiv vil det være muligt systematisk at afdække lag af forskelligheder i interessenternes aktiviteter i forhold til dyrevelfærd (Schatzki 1996). Koordineret med AP1 gennemføres interviews med 4-6 detailkæder i hvert land og et lignende antal øvrige interessenter (dyrevelfærdsorganisationer, slagterier og andre industrielle kunder, cateringvirksomheder, svinekøds-eksportansvarlige). Grundet markedets størrelse forventes lidt flere interviews i Tyskland. Sammenlagt vil der blive gennemført 30-35 interviews. Ud over interviews vil der for hver af de udvalgte interessenter blive analyseret relevante dokumenter (markedsføringsmateriale, hjemmesider, rapporter, etc.), hvor dyrevelfærd er et tema. Relevante interessenter identificeres i samarbejde med projektets styregruppe. Interessenterne vil blandt andet blive spurgt til deres syn på mærkningsordninger for dyrevelfærd (ønsker de et nationalt vs. eget mærke), ligesom der vil blive spurgt ind til betydningen af oprindelsesland. For slagteriernes vedkommende vil praksis og syn på muligheder for at sælge så meget af grisen som muligt som velfærdssvinekød indgå i interviewene. Tidligere undersøgelser har vist en forbrugerpræference for nationalt produceret svinekød både i Danmark (Christensen 2014) og i Sverige og Tyskland (Esbjerg 2004; Esbjerg & Pedersen 2014). For så vidt angår detailkæder og eventuelle andre kunder spørges ind til indkøbspolitik, indkøbspraksis samt kædernes relationelle praksis – hvem samarbejder de med (leverandører, dyrevelfærdsorganisationer m.fl.) og om hvad (kvalitetssikring, mærkningsordninger etc.).

Aktiviteter i 2018: Litteraturgennemgang, udarbejdelse af interviewguide og interviews med detailkæder og øvrige interessenter i Danmark. Interviews og dokumenter analyseres løbende med henblik på justering af interviewguiden.

Svineafgiftsfonden - ansøgning om tilskud i 2018

Aktiviteter i 2019: Interviews med detailkæder og øvrige interessenter i Sverige og Tyskland. Interviews og dokumenter analyseres først land for land, dernæst foretages analyse på tværs af lande med henblik på at identificere forskelle og ligheder. Afrapportering og input til samlet analyse.

Ressourceforbrug: 3,5 måneder i 2018 og 3,5 måneder i 2019.

AP3 (AP-leder: Sigrød Denver). Forbrugeranalyser af betalingsvilje for mellemprodukter af svinekød

Formålet med AP3 er at sammenligne forbrugerholdninger og -adfærd i Danmark, Sverige og Tyskland og at estimere, hvor tilbøjelige forskellige forbrugersegmenter er til at vælge forskellige typer af dansk velfærdssvinekød. Disse forbrugeranalyser baseres på repræsentative spørgeskemaundersøgelser, der gennemføres i de tre lande. Første led af undersøgelsen er en segmentering af forbrugerne i alle tre lande på baggrund af deres dyreetiske holdninger. Der er identificeret en række dyreetiske positioner, herunder en dyrerettighedsposition, en utilitaristisk position og en velfærdsposition (Palmer & Sandøe in press). Det er forventeligt, at forbrugernes dyreetiske holdninger vil være udslagsgivende for købsadfærd (Lund et al. 2016). Det er imidlertid ukendt, hvor udbredt forskellige dyreetiske holdninger er i Danmark og i nærmarkederne, samt hvilke dyreetiske positioner der vil være særlig tiltrukket af mellemmærker. Ved at indsamle data systematisk i tre lande opnås viden om udbredelsen af segmenter, der er betalingsparate. Som næste led i undersøgelsen bliver forbrugerne bedt om at vælge mellem svinekødsprodukter beskrevet ved pris og en række produkt-egenskaber i et såkaldt valgekspærimet. Produkt-egenskaber, der medtages i valgekspærimetet, vil omfatte velfærdsegenskaber som fx mere plads i stalden, forskellige varianter af systemer til løse søer, adgang til halm, fravær af halekupering (de præcise krav afstemmes med de danske, svenske og tyske mærkningsordninger og forbrugerpræferencer) samt oprindelsesland. Herudover afdækkes samspil mellem forbrugerens bekymringer for medicinforbrug i animalsk produktion og dyrevelfærd. Når forbrugerne vælger mellem produkterne, afslører de deres afvejning mellem pris og produkt-egenskaberne. Ved at analysere disse valg i en fleksibel mixed logit-model (Train 2009) fås estimater for, hvor meget forbrugerne er villige til at betale både for dansk svinekød i forhold til kød af national oprindelse og for forskellige typer af velfærdssvinekød. Betalingsvilligheden vurderes separat for hvert af de segmenter, der er identificeret i den første del af arbejdsplanen. Der testes, hvordan information om forskellige dyresundheds- og velfærdsparametre påvirker forskellige forbrugersegmenters tilbøjelighed til at vælge velfærdssvinekød. Spørgeskemaundersøgelserne gennemføres som internetbaserede undersøgelser med ca. 1600 respondenter i hvert af de tre lande og designes i tæt samspil med AP1 og AP2 samt ud fra erfaringer fra tidligere spørgeskemastudier. Spørgeskemaernes relevans valideres i en mindre pilotundersøgelse og gennemføres gennem analysebureauet Norstat (prisoverslag indgår i budgettet).

Aktiviteter i 2018: Litteraturstudie om forbrugerpræferencer og holdninger til svinekød og svineproduktion. Indgår som input til samlet analyse. Færdigudvikling af spørgeskema på dansk, svensk og tysk, herunder design af valgekspærimet, der kan anvendes i alle tre lande.

Aktiviteter i 2019: Pilottest af spørgeskemaer i alle tre lande. Spørgeskemaundersøgelserne gennemføres i alle lande, data analyseres og afrapporteres som input til samlet analyse.

Ressourceforbrug: 5 måneder i 2018 og 7,5 måneder i 2019.

AP4 (AP-leder: Jakob Vesterlund Olsen). Analyser af omkostninger og incitamenter i forhold til øgede velfærdskrav

Formålet med AP4 er at nuancere udbudsfunktionen for velfærdssvinekød på forskellige velfærdsparametre. Landmandens staldforhold, managementniveau, risikopfattelse og dyreetisk position forventes at være vigtige faktorer for beslutningen om at tiltræde specialproduktion af svinekød med velfærdsforbedringer. Hypotesen er, at der er en selvselektion af landmænd, der producerer en given velfærdsforbedring, hvor de landmænd, som deltager i frivillige ordninger vedrørende forbedret dyrevelfærd, har gode forudsætninger inden for staldforhold og management, ligesom de adskiller sig på risikopfattelse og dyreetisk position. Baseret på litteraturstudie, eksisterende viden hos SEGES Svineproduktion samt interviews med landmænd estimeres omkostninger knyttet til de forskellige dimensioner af dyrevelfærdsforbedringer. Kvalitative interviews med landmænd, som leverer svin under velfærdsordninger, skal bidrage til at estimere/vurdere variationen i holdninger blandt landmænd, hvilket bidrager til at estimere/vurdere udbudsreaktionen for forskellige velfærdsforbedringer. Der gennemføres en eksplorativ kvantitativ analyse, hvor der så vidt muligt vil blive inddraget

Svineafgiftsfonden - ansøgning om tilskud i 2018

kvantitative empiriske data vedrørende variation i risiko og andre relevante faktorer mellem landmænd for derved at forbedre estimaterne på, hvad det vil koste at øge produktionen af indendørsproducerede velfærdsgrise. AP4 gennemføres i tæt samarbejde med AP1-3 for at sikre, at det er de samme velfærdsforbedringer, der indgår i hhv. efterspørgsels- som omkostningsanalyserne. Der interviewes i alt ca. 11 landmænd, heraf ca. 8 landmænd inden for de velfærdsordninger, som indgår i AP1-3, og ca. tre landmænd, som producerer grise uden velfærdsanpriser.

Aktiviteter i 2018: Litteraturstudie og indsamling af eksisterende viden og data vedrørende meromkostninger til produktion af velfærdsgrise. Udarbejdelse af spørgeramme for kvalitative interviews.

Aktiviteter i 2019: Gennemførelse af interviews og afrapportering.

Ressourceforbrug: 2 måneder i 2018 og 1,5 måneder i 2019.

AP5 (AP-leder: Peter Sandøe). Samlende analyse og formidling af resultater

Via denne arbejdsplan sikres løbende koordinering af indsatsen i de øvrige delprojekter med henblik på at sikre sammenlignelighed af resultater. Ved projektstart oprettes en projekthjemmeside, hvor resultater løbende offentliggøres. Der arbejdes løbende med at opsamle og sammenfatte projektets resultater med henblik på en samlet analyse. Denne arbejdsplan gennemføres i tæt dialog med projektets følgegruppe. Se mere om AP5 under punkt 2.7 Kvalitet og faglighed (underpunkt Projektets organisering og styring).

Aktiviteter i 2018: Oprettelse af projekthjemmeside ved projektstart, hvor alle projektrelevante resultater løbende offentliggøres. Formulering og løbende justering af forskningsspørgsmål og -antagelser samt sikring af intern formidling mellem projektdeltagere og i forhold til følgegruppen.

Aktiviteter i 2019: Sammenfatning og diskussion af resultater på tværs af arbejdsplaner samt redigering og offentliggørelse af slutrapport og organisering af afsluttende offentlig workshop.

Ressourceforbrug: 1 måned i 2018 og 1,5 måned i 2019.

Litteratur

- Berndt C & Boeckler M (2009). Geographies of circulation and exchange: constructions of markets. *Progress in Human Geography*, 33(4), 535-551.
- Christensen T (2014). Vil forbrugerne betale ekstra for, at søerne er løse? In T Christensen, G Tveit & P Sandøe (eds.), *Løse søer - en tværfaglig undersøgelse af markedsdrevet dyrevelfærd* (pp. 31-41). Center for Bioetik og Risikovurdering projektrapport nr. 19.
- Christensen T, Tveit G & Sandøe P (eds.) (2014a). *Løse søer - en tværfaglig undersøgelse af markedsdrevet dyrevelfærd*. Center for Bioetik og Risikovurdering projektrapport nr. 19
- Christensen T, Denver S, Hansen HO, Lassen J & Sandøe P (2014b). *Dyrevelfærdsmærker: sammenligning af erfaringer fra seks EU-lande*. IFRO Udredning 2014/10.
- Christensen T, Esbjerg L & Mørk T (2014c). *Velfærdskyllinger der er til at betale*. Frederiksberg. IFRO Rapport 232.
- Denver S, Sandøe P & Christensen T (2017). Consumer preferences for pig welfare - can the market accommodate more than one level of welfare pork? *Meat Science*, 129, 140-146.
- Esbjerg L (2004). *Retailer buying as meaningful action: A study of how and why German food retailers buy fresh pork*. Ph.d.-afhandling. Aarhus: Aarhus School of Business.
- Esbjerg L, & Pedersen M (2014). Kan global markedspraksis bidrage til, at der kommer flere løse søer? In T Christensen, G Tveit & P Sandøe (eds.), *Løse søer - en tværfaglig undersøgelse af markedsdrevet dyrevelfærd* (pp. 61-77). Center for Bioetik og Risikovurdering projektrapport nr. 19.
- Esbjerg L, Pedersen M, & Hansen KN (2014). Kan danske virksomheder og organisationers aktiviteter sikre markedsdrevet dyrevelfærd for danske søer? In T Christensen, G Tveit & P Sandøe (eds.), *Løse søer - en tværfaglig undersøgelse af markedsdrevet dyrevelfærd* (pp. 43-59). Center for Bioetik og Risikovurdering projektrapport nr. 19.
- Heerwagen LR, Mørkbak MR, Denver S, Sandøe P & Christensen T (2015). The role of quality labels in market-driven animal welfare. *Journal of Agricultural & Environmental Ethics*, 28, 67-84.
- Kjellberg H & Helgesson CF (2007). On the nature of markets and their practices. *Marketing Theory*, 7(2), 137-162.
- Landbrug & Fødevarer (2017). Forbrugerne går op i dyrevelfærd, men .... Pressemeddelelse 27. marts 2017.
- Lund TB, Jensen KO, McKeegan EF, Cribbin C & Sandøe P (2016). Animal ethics profiling of vegetarians, vegans and meat-eaters. *Anthrozoös*, 29(1), 89-106.
- Palmer C & Sandøe P (in press). Animal ethics. In C Appleby, JA Mench, IAS Olsson & BO Hughes (eds.), *Animal welfare*. 3. edition. Chapter 1. CABI Publishing.
- Schatzki TR (1996). *Social practices: A Wittgensteinian approach to human activity and the social*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Train K (2009). *Discrete choice with simulation*. Second Edition. Cambridge: Cambridge University Press.

2.4 Projektets leverancer

I projektets første år dokumenteres fremdrift i projektet via interne notater med foreløbige resultater samt med færdiganalyserede projektresultater på projektets hjemmeside. I projektets andet år samles bidragene og kommunikeres bredere ud. Projektet leverer følgende output.

Leverancer per december 2018

- Notat om svinevelfærdsmærker i Danmark, Sverige og Tyskland (AP1)
- Internt notat om danske detailkæders markedspraksis ift. mellemkategorier af velfærdssvinekød (AP2)
- Spørgeskema til forbrugere på dansk, svensk og tysk (AP3)
- Internt notat om omkostninger og incitamenter ved produktion af mellemkategorier af velfærdssvinekød (AP4)

Leverancer per december 2019

- Dansksproget rapport
- Afsluttende workshop for danske interessenter
- 3 peer reviewede artikler (interessentanalyse fra AP2, forbrugerpræferencer fra AP3 og sammenfattende artikel baseret på AP1-AP4)
- Præsentationer til danske interessenter, fx indlæg på Svinekongressen
- Klummer og anden formidling til fagblade, aviser og elektroniske medier

---

2.5 Projektets forventede effekter på kort og mellemlangt sigt

På kort sigt forventes det, at projektet bidrager til at øge interessenternes viden om produktionsomkostninger, afsætningspotentiale og mulighederne for markedsføring af svinekødsprodukter fra indendørsproducerede velfærdsgribe. Det forventes, at projektets resultater er vigtigt input til at identificere muligheder for, at danske svinekødsprodukter fra indendørs produktionssystemer med øget fokus på dyrevelfærd kan øge/opnå markedsandele på både det danske marked og på nærmarkederne Sverige og Tyskland – kort sagt, øge markedsadgang gennem værdiskabelse. Dermed bidrager projektet både til at højne dyrevelfærd i dansk svineproduktion, forbedre bytteforholdet gennem øget viden om omkostninger og efterspørgsel – og derved øge muligheden for at øge lønsomheden i store dele af dansk svineproduktion.

2.6 Projektets effekter på langt sigt

Det forventes, at projektet på langt sigt vil bidrage til at styrke dansk svineproduktions tilpasning til markedets forventninger og styrke forbrugernes muligheder for at træffe valg, der er i overensstemmelse med deres præferencer for dyrevelfærd. Det er ambitionen, at en højere andel af indendørs danskproduceret svinekød kan opnå en merpris på grund af forbedret dyrevelfærd, da dyrevelfærdsmærkerne kan designes/justeres i en retning, så den samlede gevinst for forbrugere og producenter maksimeres.

2.7 Kvalitet og faglighed

Projektets grundlag

Projektbygning, samarbejdspartnere og analyser bygger ovenpå gode erfaringer fra et tidligere projekt finansieret af SAF "Markedsbaseret dyrevelfærd – løse søer" (2012-2013), som er afrapporteret i bl.a. Christensen et al. (2014a), samt projekt under myndighedsbetjening vedrørende kortlægning af dyrevelfærdsmærker for svinekød i en række lande afrapporteret i Christensen et al. (2014b). Ligeledes bygger projektet videre på erfaringer fra projektet "en velfærdskylling, der er til at betale" (Christensen et al. 2014c), som omhandler mulighederne for at markedsføre en indendørs opdrættet kylling med øget fokus på dyrevelfærd, .

Ressourcepersoners kompetencer

Peter Sandøe, professor i bioetik ved Københavns Universitet (KU)

har mange års erfaring fra at arbejde med dyrevelfærd – en erfaring, der spænder fra basal forskning, over samarbejde med myndigheder og erhverv til bidrag til den offentlige debat. Han har været pioner i forhold til

Svineafgiftsfonden - ansøgning om tilskud i 2018

at organisere og høste frugterne af tværfagligt samarbejde dels over til mere naturvidenskabelige fagområder, dels mellem forskellige samfundsvidenskabelige discipliner. Han har stor erfaring i at lede forskningsprojekter og at sikre en bred formidling af projekternes resultater.

Tove Christensen, lektor i forbrugs- og ressourceøkonomi ved KU

har arbejdet tværvideenskabeligt i en lang årrække med forbrugeranalyser i forhold til præferencer og betalingsvilje for dyrevelfærd, økologi, fødevarerikkerhed mv. og har fokus på spændingsfeltet mellem marked og lovgivning i forhold til fremme af samfundsgoder.

Jonas Nordström, lektor i økonomi ved KU

forsker i kvantitative metoder og fokuserer på bæredygtigt forbrug, eksperimentel økonomi mv. Han har stor erfaring med at undersøge svensk forbrugeradfærd og er tilknyttet to svenske handelsforskningscentre, Handelsrådets videnskabelige råd samt Agrifood Economics Centre, Sveriges Lantbruksuniversitet / Lunds Universitet.

Sigrid Denver, lektor i forbrugsøkonomi ved KU

forsker i forbrugsøkonomi med fokus på analyse af sammenhængen mellem forbrugernes fødevalg og produkttegenskaber som dyrevelfærd, økologi, sundhed mv. Forskningen er baseret på kvantitative data og indebærer et indgående kendskab til design og økonometrisk analyse af valgekspirimeter.

Thomas Bøker Lund, lektor i fødevarer sociologi ved KU

har arbejdet med forbrugeradfærd i forhold til økologiske fødevarer og sunde fødevarer og har undersøgt spisemønstre og -rytmer i de nordiske lande. Han har desuden undersøgt, hvordan dyreetiske positioner har indflydelse på folks valg af kød.

Jakob Vesterlund Olsen, forsker på KU

forsker i landbrugsøkonomi med fokus på primærproducenternes beslutningsadfærd, indkomstforhold og produktivitet. Han har indgående kendskab til data og organisering i den praktiske svineproduktion via baggrund i praktisk landbrug, landbrugets organisationer og Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomis myndighedsbetjening inden for driftsøkonomi.

Lars Esbjerg, lektor i detailhandel ved MAPP, Institut for Virksomhedsledelse på Aarhus Universitet

har bl.a. forsket i interorganisatoriske relationer, fødevarer værdikæder, detailkæders beslutningsadfærd og markedspraksis for dyrevelfærd. Han har deltaget i mere end 30 nationale og internationale forskningsprojekter og har erfaring med at organisere forskningskonferencer og workshops for praktikere samt projektledeleserfaring fra både danske og internationale forskningsprojekter. Lars er medlem af styregruppen for Future Food Innovation (Region Midtjyllands innovationsfremmesatsning i fødevarer sektoren).

Klaus Brønd Laursen Videnskabelig assistent ved MAPP

forsker i fødevarer værdikæders evne til at fastholde og formidle værdiskabende initiativer i primærproduktionen ud fra en kvalitativ sociologisk tilgang. Han har tidligere medvirket i både internationale og nationale forskningsprojekter.

Projektets organisering og styring

Projektlederens opgave er at sikre, at projektets enkeltdele koordineres i et engageret samarbejde på tværs af discipliner og institutioner, så de supplerer hinanden, så resultater bliver sammenlignelige, så projektets tidsplan følges, og så der sker en samlet formidling både videnskabeligt og i forhold til andre interessenter, nationalt og internationalt. I spidsen for de enkelte arbejdsopgaver står forskere fra Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi på Københavns Universitet og fra MAPP-centret på Aarhus Universitet. Disse, som har deres baggrund i fagområderne sociologi, økonomi, markedsanalyse og etik, har både stor erfaring i at arbejde selvstændigt inden for deres respektive felter og i tværfagligt samarbejde.

Der vil blive nedsat en følgegruppe bestående af eksperter, der repræsenterer bl.a. primærerhverv, slagteri-sektoren, dyreværnsorganisationer, detailkæderne. Vi forestiller os flg. sammensætning:

- Christian Fink Hansen, SEGES Svineproduktion
- Karl Christian Møller, Danish Crown

Svineafgiftsfonden - ansøgning om tilskud i 2018

- Nicolaj Nørgaard, Landsforeningen af Danske Svineproducenter
- En repræsentant fra Dyrenes Beskyttelse
- En repræsentant fra detailhandlen
- En repræsentant for en international dyreværnsorganisation
- En repræsentant for myndigheder
- En forbrugerrepræsentant.

Der afholdes månedlige koordineringsmøder for lederne af delprojekterne, halvårlige projektmøder for alle projektdeltagere, kombineret med følgegruppemøder, samt møder, hvor kun dele af projektgruppen involveres – typisk i forbindelse med afslutning af milepæle. Projektet afsluttes med en heldags workshop, hvor offentligheden inviteres, og hvor resultaterne fremlægges baseret på en dansksproget rapport.

Se i øvrigt WP5.